

Aksjologia - *summum bonum*¹ edukacji polonistycznej

W świetle definicji słownikowej wyraz aksjologia może oznaczać ogólną lub szczegółową teorię wartości. Jej teoretyczne aspekty sprowadzają się do analizy natury wartości oraz dociekań źródeł i mechanizmów powstawania wartości. Są jeszcze aspekty aksjologii: systematyzujący i postulatywny oraz socjologiczny i teoretyczno-kulturowy². Za którykolwiek bierze się polonista, zawsze ma pełne ręce roboty, ponieważ jest nauczycielem od wartości. W szkole podstawowej częściej rozpoznaje społeczne funkcjonowanie wartości, uprawiając z uczniami swobodne rozmowy. Zamierza bowiem skłonić swoich wychowanków do uprawiania aksjologii postulatywnej, opartej na powszechnie akceptowanych wzorcach. W gimnazjum sytuacja ulega zmianie. Z nastolatkiem można pokusić się o analizę natury wartości, o rozróżnienie subiektywizmu i obiektywizmu aksjologicznego i pogłębioną refleksję na temat ewolucji rozumienia fundamentalnych wartości w przestrzeni społecznej i kulturowej.

Materia, której poświęcili swój czas autorzy kwartalnika, jest niezwykle delikatna. Równie łatwo „przestrzelić” temat, jak i pociągnąć za niemałą strunę. Zwalić problem na teoretyków, poszukując nie tyle wsparcia, co alibi dla humanisty-dinozaura lub na rzeczywistość – reality show z aksjologią w roli chłopca do bicia. Można ukazywać, odsłaniać, demaskować, piętnować i przeklinać poglądy tych, którzy podkopali fundamenty tradycyjnej aksjologii, a nawet prawdę literatury! Można też, na przekór wszystkiemu, obwołać się mistrzem i autorytetem, czyli ostatnią dechą ratunku dla „pobłądzonych” owieczek. Tylko w imię czego?

¹ łac. największe dobro.

² Na podstawie: Internet, (dostęp: 29.11.2008 r.), dostępny: <http://pl.wikipedia.org/wiki/Aksjologia>

Twórcy tego numeru wychodzą z innego założenia. U podstaw ich myślenia leży prosta teza: język polski jest lekcją wartości. Zaczyna się ich urzeczywistnienie, jak twierdzą, od głębokiej troski, ułożenia właściwych relacji między nauczycielem i uczniem, porządnej wiedzy przedmiotowej i metodycznej, a kończy na wierności wielkiemu Przykazowi. Bo wartości są wpajane przez skórę i przez słowa, przez prawo do błędzenia i prawo do obalania pewników. Równie dobrym narzędziem mogą być: perswazja, zastanowienie, cisza, osobność i zbiorowe solidaryzowanie się. Tekst literacki i przykład „z życia wzięty”. Opis, interpretacja, charakterystyka, zbiór synonimów, aforyzm, symbol, motyw i refleksja nad językiem, poza którym wartości nie istnieją.

Temat trzeba czuć, bo tylko wtedy lekcje na temat piękna, ojczyzny, honoru, wiary, miłości, prawdy czy dobra utworzą w umyśle nastolatka „wieczny węzeł” na wzór celtyckiej linii ciągłej, bez początku i końca, splątanej w misterny wzór ręką mistrza. Będzie to kompozycja krzywoliniowa. Jedyna w swoim rodzaju i wspólna, nie do podrobienia, choć tuzinkowa. Wyjątek, który potwierdzi regułę.

Ewa Nowel